

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QO‘QON UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

Qo‘qon universiteti direktori
PhD, i.f.n. G‘. Zaxidov

“ 10 ” *yanvar* 2024 yil

**08.00.17- “TURIZM VA MEHMONXONA FAOLIYATI” IXTISOSLIGI
BO‘YICHA DOKTORANTURAGA KIRUVCHILAR UCHUN
DASTUR**

Qo‘qon – 2024

Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası tomonidan ishlab chiqildi

Tuzuvchilar:

G'.Zaxidov	Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası dotsenti (PhD)
Sh.Ruziyev	Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası dotsenti (PhD)
A.Islamov	Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası dotsenti (PhD)
H.Rasulov	Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası mudiri

Taqrizchilar:

M.Najmiddinov	Qo‘qon universiteti “Ta’lim” fakulteti dekani
H.Rasulov	Qo‘qon universiteti “Xalqaro turizm va iqtisodiyot” kafedrası mudiri

Ushbu dastur Qo‘qon universiteti Kengashida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan
(2023 - yil “12” 11 dagi 2 - sonli bayonnomasi)

Kirish

Ta'lim tizimiga qo'yilayotgan zamonaviy talablar mutaxassislarining malakaviy darajasini ko'tarish va xalqaro andozalarga mos keltirishni talab qiladi. O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning hozirgi bosqichida amalga oshirilayotgan tizimli islohatlar bevosita turizm sohasi bilan bogliq.

Bu borada Prezidentimizning 2016-yil 2-dekabrdagi "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF—4861-sonli farmoni, 2017-yil 16-avgustdagi "O'zbekiston Respublikasi turizm saloxiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PK—3217-sonli qarori, 2018-yil 7-fevraldagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari tug'risida"gi PQ—3514-sonli, 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar tug'risida"gi PQ—4095-sonli qarorlarining ijrosini ta'minlashda tizim oldida turgan muammolarni bartaraf etishda amalga oshirilishi lozim bo'lgan muxim chora-tadbirlarni belgilab, tegishli talablarni ilgari suradi.

Shu sababli, "Turizm va mehmonxona faoliyati (itisodiyot)" ixtisosligidan malakaviy imtixon dasturi tuzishda mualliflar guruxi yuqorida qayd etilgan talablardan kelib chiqqan xolda yondashdi. Dastur iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasiga talabgor tayanch doktorant va mustaqil izlanuvchilarning turizm, mehmonxona xo'jaligi, restoran servisini tashkil qilish, turizmda transport xizmatlarini tashkil qilish, ekskursiya xizmatlarini tashkil etish, ekologik turizm xususidagi bilimlarini atroflicha baxolash imkonini beradi.

Shuningdek, "Turizm va mehmonxona faoliyati (iqtisodiyot)" ixtisosligidan malakaviy imtixon dasturi turizm, mehmonxona xo'jaligini boshqarish, restoran xizmatlari, turizmda transport xizmatlari, ekologik turizmni samarali tashkil etishga oid ilmiy yutuqlarning amaliyotga tatbiri masalalarini xam qamrab olgan. Bu esa, tadqiqotchilarning turizm va mehmonxona faoliyatining nazariy asoslari borasidagi bilimlarini baxolash imkonini beradi.

Dastur 08.00.17 “Turizm va mehmonxona faoliyati (itisodiyot)” ixtisosligi bo‘yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasiga talabgor tayanch doktorant va mustaqil izlanuvchilar uchun malakaviy imtixonlarga tayyorlanish va uni topshirish uchun mo‘ljallangan.

“Turizm va mehmonxona faoliyati” ixtisosligi bo‘yicha mavzular mazmuni

N	Fan bo‘lim mavzulari	Bo‘lim mazmuni
1.	Sayohatchi va turist xaqidagi tushunchalarning mohiyati	Sayohatchi va turist xaqidagi tushunchalar. Sayohatchi va turistni ajratib turuvchi asosiy farqlar. Qadimgi sayohatlar va ziyoratchilik. Ilk sayohatchilar tarixi. Tomas-Kuk zamonaviy turizmning asoschisi. Ziyoratchi olimlar. Markaziy Osiyo allomalarining turizm bilan bog‘liq sayohatlari.
2.	Turizm turlari va shakllari	Turizm turlari va shakllari. Kirish turizmi. Chiqish turizmi. Xalqaro turizm. Tarixiy obidalar turizmi. Arxeologik turizm. Rekreatsion turizm. Sog‘lomlashtiruvchi dam olish. Diniy turizm. Ekoturizm. Gastronomiya turizmi. Aktiv va passiv turizm turlarining xususiyatlari.
3.	Turizm sohasining resurslari	Turizm resurslari tushunchasi. Turizm resurslarining guruxlanishi. Tabiiy turistik resurslar. Madaniy—tarixiy resurslar. Turistik axborot resurslari. Ijtimoiy—iqtisodiy turistik resurslar. Turistik akvatoriya. YUNESKO muxofazasidagi ob‘yektlar. Dunyoning yangi mojizalari.
4.	Turizm sohasini rivojlantirishda O‘zbekistondagi tarixiy shaxarlarning ahamiyati	O‘zbekiston turizmini rivojlantirishda tarixiy shaxarlarning o‘rni. «Sharqning qadimiy obidalari». «Jahon merosi». O‘zbekistonning tarixiy va arxitektura yodgorliklariga ega bo‘lgan shaxarlari. Toshkent, Samarkand, Buxoro, Xiva, Shaxrisabz, Termiz, Farg‘ona shaxarlaridagi tarixiy-me‘moriy ob‘yektlar. O‘zbekistonning YUNESKO ro‘yxatidagi tarixiy shaxarlari.
5.	Turizm sohasidagi xizmatlar va maxsulotlar	Turistik xizmatlar. Turistik maxsulotlar. Tur. Tur paket. Individual tur. Guruxli tur. Majmualiy xizmat kursatish. Buyurtmali tur. Inklyuziv tur. Turizm sohasi xizmatlari xususiyatlarining «4S» bilan ifodalanishi. Xizmat ko‘rsatish klasslari. «Lyuks klass». «Iqtisod klass»
6.	Turizm sohasida joylashtirish xizmatlari	Mehmonxona. Mehmonxona industriyasi. Turizm sohasida joylashtirish vositalari va xizmatlari.

		Mehmonxonalarning turlari va tasnifi. Mehmonxona tiplari. Yevropa tasniflash tizimi. Fransiya milliy tasniflash tizimi. Hind tasniflash tizimi. Germaniya tasniflash tizimlari.
7.	Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlari	Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlarining usullari. Umumiy ovqatlanish korxonalari tasnifi va turlari. Xizmat ko'rsatish turlari. Stol servirovkasi.
8.	Turizm sohasida transport xizmatlari	Turizm sohasida transport xizmatlari. Transportda tashish xizmatlarining tasniflanishi. Turizm sohasida transport vositalari. Transport ta'minoti. Transport kompaniyalari. «O'zbekiston Xavo yo'llari». «O'zbekiston temir yo'llari». Chiptalarni buyurtma qilish. Tashish marshrutlarini ishlab chiqish. Turizm sohasida transport xizmatlari turlari. Transportda xizmat ko'rsatish va qulaylik darajalari. Turistlarga transportda xizmat kursatish.
9.	Gid-ekskursiya xizmatlarini amalga oshirish jarayonlari	Gid-ekskursiya xizmati. Hid-ekskursiyachi xizmatlarining mohiyati va tasnifi. Ekskursiya metodikalari. Hid-ekskursiyachining vazifalari. Hid-ekskursiyachilik kasbining shakllanishi. Hid-ekskursiyachining nutq madaniyati. Turistik-ekskursiya xizmatlarining asoslari va xuquqiy me'yorlari. Hid-ekskursiyachiga qo'yiladigan talablar. Ekskursiya xizmatlarida gid-ekskursiyachi faoliyatini baxolash metodikalari. Z-Modul. Turistik mahsulotni yaratish texnologiyasi.
10.	Turizm marshrutlarini ishlab chiqish jarayoni	Turistik marshrutlar. Turizm marshrutlarining turlari. Turizm marshrutlarini tayyorlash usullari va tasnifi. Turistik marshrutlar ishlab chiqishning tamoyillari. Turistik marshrutini ishlab chiqish bosqichlari. Turistik sayoxatining texnologik xaritasi. «Turistik safar» xizmati xavfsizligi. Turistik safarining yo'l pasporti. Pekij-tur. Eksklyuziv-turlar.
11.	Turizm industriyasi va infratuzilmasi	Turizm industriyasi. Turizm infratuzilmasi tushunchasining mohiyati. Turoperatorlar va

		turagentlar faoliyati. Turistlarning bo'sh vaktini mazmunli o'tkazish. Turistlarni sayoxat joylari bilan tanishtirish. Turizm inshootlari. Transport tarmog'i tizimi. Kommunikatsiya tarmoklari. Avtomobil yo'llarining turizm infratuzilmasidagi o'rni. Muxandislik tarmoqlari. O'zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirish chora-tadbirlari.
12.	Globallashuv sharoitida mehmonxona xo'jaligi innovatsion jarayonlarining rivojlanishi	Innovatsiya faoliyatini qo'llash zarurligi va innovatsiya turlari. Innovatsiyalarni qo'llash bosqichlari. Innovatsiyaning iqtisodiy ahamiyati. Mehmonxonalarda moliyaviy innovatsion jarayonlar. Mehmonxona biznesida innovatsiyalarni qo'llash orqali daromadni oshirish. Mehmonxonada xizmat ko'rsatish sifatini oshirishning iqtisodiy samaradorligi. Globalashuv jarayonining vujudga kelishi. Mehmonxona xo'jaligida innovatsiyaning muximligi. Mehmonxona xo'jaligida innovatsiyani qo'llashda yetakchilik uslubi. Mehmonxona xo'jaligida o'tkazilgan innovatsion tadqiqotlar natijalari.
13.	Mehmonxona biznesida texnologik innovatsiyalar	Mehmonxonalarda innovatsion internet marketingini qo'llash. Innovatsiya bilan bog'liq bo'lgan internet marketing imkoniyatlari. Mehmonxona biznesida internet texnologiyalarining amaliyotdagi roli. Turizm va mehmonxona xo'jaligida axborot texnologiyalari turlari va axborotlar moxiyati. Mehmonxona biznesida bronlashtirishda innovatsiya. Qabul qilish xizmatini jixozlash. Mehmonxonalarda kelgan mehmonlarni ro'yxatga olish. Mehmonxonalarda kelgan mehmonlarni ro'yxatdan chiqarish.
14.	Mehmonxona xo'jaligida geoaxborot tizimlari	Mehmonxonalarda mijozlar xavfsizligini ta'minlashning axborot tizimlari. Mehmonxonalarda Fidelio tizimlarining qo'llanishi. Mehmonxonalarda Lodging Touch

		tizimining qo'llanishi. Mehmonxonalarda Nimeta tizimining qo'llanishi. Mehmonxonalarda elektron boshqaruvni tashkil etish tamoyillari. Elektron boshqaruv orqali marketing va sotuvlarni amalga oshirish. Mehmonxonalarni boshqarishda avtomatlashtirilgan elektron modullardan foydalanish. Korxonalar rivojida elektron axborot manbalarining o'rni.
15.	Mehmonxona xo'jaligida ekologik muxitni saqlashga qaratilgan texnologik innovatsiyalar	Turizm va mehmonxona xo'jaligining ekologiyaga ta'siri va ularni hisobga olish. Mehmonxona biznesida ekologik menejment. Mehmonxona xo'jaligida rivojlangan davlatlarning ekologik menejment tizimlari. Mehmonxonalarda atrof-muxit muxofazasi bo'yicha tadbirlarini rejalashtirish.
16.	Innovatsion faoliyatning davlat tomonidan tartibga solinishi	Milliy innovatsion tizim innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirishning muhim asosi sifatida. Innovatsion faoliyatni davlat tomonidan qo'llab quvvatlash va rag'batlantirish. O'zbekiston Respublikasida innovatsion jarayonlarning davlat tomonidan tartibga solish tizimining xususiyatlari. Innovatsion tadbirkorlikning kompleks ta'minoti. Mehmonxonada innovatsion faoliyatni tashkil etish. Yangiliklarni yaratish va ularni tatbiq etish. Innovatsion yechimlarning raqobatbardoshlik darajasini baholash. Innovatsion loyixaning mohiyati va tuzilmasi. Innovatsion loyixalar va innovatsion rejalashtirish. Innovatsion faoliyatni amalga oshirish strategiyalarining mazmuni va tavsifi. Innovatsion faoliyatda xavf-xatar.
17.	Mehmonxona xo'jaligida innovatsion faoliyatni moliyalashtirish	Innovatsion faoliyat moliyaviy ta'minotining asosiy shakllari. Innovatsion faoliyatda investitsion resurslarning ichki manbalari. Innovatsion faoliyatda investitsion resurslarning tashqi manbalari.

		Innovatsiyalar samaradorligini baxolashning metodologik jixatlari. Innovatsiyalar samaradorligini baxolash kursatkichlari tizimi. Innovatsion loyixalar samaradorligi kursatkichlari va ularni baxolash metodikasi. Mehmonxona xo'jaligini rivojlantirishda inson omili. Intellektual maxsulot. Intellektual mulk ob'yektlari. Intellektual mulkni ximoya qilish va muxofaza etish.
18.	Umumiy ovqatlanish korxonalarini va ularning tasniflanishi	Umumiy ovqatlanish korxonalarining tavsifi va turlari. Umumiy ovqatlanish korxonalarining toifalari. Umumiy ovqatlanish korxonalarini joylashtirish tamoyillari.
19	Restoran va ovqatlanish korxonalarining tashkiliy boshqaruv tuzilmasi	Restoran va ovqatlanish korxonalarining tashkiliy boshqaruv tuzilmasi. Restoran faoliyatini tashkil etishda boshqaruv funksiyalarining o'rni. Restoranda boshqaruv usullari va tamoyillaridan foydalanish. Restoranda strategik boshqaruvdan foydalanish. Firmaning ichki boshqaruvining usullari, tamoyillari, vazifalari. Buyurtmalar qabul qilish va bajarish. Tayyorlov syexlari: go'shtli, baliqli, sabzavotli, issiq, sovuq, konditerlik, shirinliklar, idishlarni yuvish, tayyor taomlarni saqlash va tortish qoidalari.
20	Restoran va ovqatlanish korxonalarida kadrlar menejmenti	Restoranda kadrlarni tanlash va sinovdan o'tkazish. Restoran faoliyatida menejerning tutgan o'rni. Restoranda xizmat qiluvchi xodimlarga qo'yiladigan talablar va ularning vazifalari. Xodimlarning restoran mijozlari bilan muomala madaniyati. Xodimlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash. Xodimlarni motivatsiyalash, rag'batlantirish va korporativ madaniyat.
21	Restoran va ovqatlanish korxonalarida qo'yiladigan sanitariya-gigiyena talablari	Restoran xodimlariga qo'yiladigan sanitariya-gigiyena talablar. Restoran idish-tovoqlari va anjomlariga qo'yiladigan sanitariya-gigiyena talablari. Restoran oshxonalari va zallariga

		qo'yiladigan sanitariya-gigiyena talablar. Umumiy ovlatlanish korxonalarida mijozlarga xizmat ko'rsatish gigiyenasi.
22	Restoran taomnomasini tuzish tartibi	Restoranda foydalaniladigan taomnomaning mohiyati va uning ahamiyati. Taomnoma tuzish tartibi va uning turlari. Ichimliklar kartasi va uni tuzish tartibi. Xorijiy turistlar uchun muljallangan taomnomaning o'ziga xos xususiyatlari.
23	Stol servirovkasi	Stolni oldindan servirovka qilish va tayyorgarlik ishlari. Stolni o'rinlar soni bo'yicha servirovka qilish. Nonushta uchun servirovka qilish. Tushlik va kechki ovqatlanish uchun servirovka qilish. Stolni taomnoma bo'yicha servirovka qilish. Servirovka qilish jarayonida ofisiantning majburiyatlari.
24	Restoranda mijozlarga xizmat ko'rsatishni tashkil etish	Mijozlarni kutib olish va joylashtirish. Buyurtmalarni kabul qilish va bajarish. Mijozlarga taom va ichimliklarni berish qoidasi. Xizmat ko'rsatishning asosiy usullari. Mijozlar bilan hisob-kitob qilish. Foydalanilgan idish-tovoq, anjomlarni yig'ishtirish va almashtirish.
25	Banket konferensiyalarni tashkil etish va boshqarish	Banketlarda xizmat ko'rsatish tartibi. Banketlarning xilma-xilligi. Ofisiantlarning to'la xizmati bilan o'tkaziladigan katta banketlar. Ofisiantlarning qisman xizmati bilan o'tkaziladigan kichik banketlar.
26	Restoranlarda boshkaruvda menejer faoliyati	Restoranlarda boshqaruv usullarining mohiyati. Restoranlarda boshqaruvning iqtisodiy, tashkiliy farmoyish va ijtimoiy-psixologik usullari. Restoranlarda liderlik tushunchasi. Liderlikning boshlang'ich nazariyalari. Liderlikning uchta asosiy vaziyatli nazariyalari. Liderlikning zamonaviy yondashuvlari. Xodimlarni faoliyatga undashning zaruriyati va ahamiyati. Turistik tashkilotlar va mehmonxonalarda motivlashtirishning umumiy tavsifi. Motivatsiya nazariyalarining vujudga kelishi. Motivatsiya borasidagi zamonaviy muammolar. Turistik tashkilotlarda xodimlarni

		mexnatga rag‘batlantirish. Mexnatni rag‘batlantirishning yagona tizimi.
27	Xodimlarni mehnatga undash va ziddiyatlarni boshqarish	Boshkarish jarayonida ziddiyatlar va ularning kelib chiqish sabablari. Ziddiyatlarning asosiy turlari. Turizm va mehmonxona xo‘jaligida ziddiyatli vaziyatlarni boshkarish va ularni bartaraf qilish yo‘llari. Xodimlarda ruxiy zo‘rikish xollari va stress sabablari. Xodimlarga ruxiy konsultatsiya berish va uning turlari. Rasmiy, norasmiy va xamkorlikka asoslangan konsultatsiyalarning mohiyati.
28	Restoran xizmatlarini tashkil etishda xavfsizlik qoidalari	Texnika xavfsizligi va yong‘inga qarshi tadbirlar. Sanitariyaepidemiologiya me‘yorlari. Ofisiant xizmatida xavfsizlik texnikasi. Xizmat kursatuvchi shaxslar ishida texnik xavfsizlik masalalari.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muxim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Makamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza, 2017-yil 14-yanvar. - Toshkent: «O'zbekiston», 2017. -104 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash — yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016-yil 7-dekabr — Toshkent: "O'zbekiston", 2017.—48 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016-yil 1-noyabrdan 24-noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shaxri saylovchilari vakillari bilan O'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan — Toshkent: "O'zbekiston", 2017. — 488 b.
4. O'zbekiston Respublikasining "Turizm tug'risida"gi qonuni / Xalq So'zi, 2019-yil 19-iyul.
5. "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari tug'risida"gi PF-4861-sonli farmoni. 2016-yil 2-dekabr.
6. "Chorvoq" erkin turistik zonasini tashkil etish tug'risida"gi PF-5273-sonli farmoni. 2017-yil 5-dekabr.
7. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Xarakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF—4947-sonli farmon. 2017-yil 7-fevral //O'zbekiston Respublikasining qonun xujjatlari to'plami, 2017-yil, 6-son, 70-modda.
8. "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611 sonli farmon. 2019-yil 5-yanvar. QHMMB: 06/18/5611/2430-son. 06.01.2019 y.
9. Abduvoxidov A. Turizmda axborot texnologiyalari. Darslik. -T.: TDIU. 2019 y.
10. Aliyeva M. Mehmonxona menejmenti. Darslik. —T.: TDIU. 2010 -T.: TDIU, 2010 y. -320 b.
11. Birjakov M.B. Введение в туризм. - Издание 9-е переработанное и дополненное. - СПб.: "Издательский дом Герда", 2007. -576 s.
12. Pulatov M.E., Mirzayev K.J., Sultonov. Sh.A, Shavkiyev E. Global itisodiy rivojlanish (Turizm iqtisodiyoti). O'quv qo'llanma.T.: Fan va texnologiya, 2018. — 296 bet.

13. Boltaboyev M., Tuxliyev I., Turizm asoslari. Darslik.-T.: Fan va texnologiya, 2018.- 332 b.
14. Norchayev A., Nurfayziyeva M. Mintaqaviy turizm. O'quv qo'llanma.-T.: TDIU 2020 yil. -185 b.
15. www.gov.uz — O'zbekiston Respublikasi xukumat portali
16. www.lex.uz O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
17. www.economist.com — Butunjaxon Iqtisodiy forumi.
18. www.worlddeconomics.com Butunjaxon iqtisodiy tahlillar portali.
19. www.unwto.org. — Butunjaxon turizm tashkilotinig rasmiy sayti.
20. www.uzbektourism.uz — O'zbekiston Respublikasi Turizm va sport vazirligining rasmiy sayti.